

Věda v Československu v období normalizace (1970–1975)

Praha, 21.–22. 11. 2001

Ve dnech 21. a 22. listopadu 2001 se v budově Akademie věd ČR konala konference na téma Věda v Československu v období normalizace (1970–1975) pořádaná na základě spolupráce Výzkumného centra pro dějiny vědy a Ústavu pro soudobé dějiny Akademie věd ČR. Byla to již pátá konference v pořadí konaná od roku 1997 na téma vývoje československé vědy od roku 1938 do současnosti.

Program této konference byl rozdělen do několika bloků. V prvním bloku referátů bylo vymezeno a stručně charakterizováno období normalizace a situace, ve které se česká vědecká veřejnost v té době ocitla. Ředitel Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR Oldřich Tůma hovořil o několika různých aspektech pojmu normalizace, Petr Vopěnka ve svém příspěvku vyzdvihl klady vědecké práce, která vznikala v izolaci od zahraničních center, a Miloš Havelka referoval o prvních diskusích a polemikách vyvolaných nástupem normalizace, probíhajících na stránkách časopisu *Tvář a Host do domu*.

Několik následujících příspěvků bylo věnováno normalizační situaci na vysokých školách. Po úvodních referátech, které shrnuly společné rysy normalizačního stavu ve vysokém školství, se pozornost soustředila i na konkrétní případy vysokých škol v Brně, Českých Budějovicích a v Praze.

Velká část referátů byla zaměřena na Československou akademii věd a na přiblížení situace na jednotlivých akademických pracovištích postižených normalizačními opatřeními. Přednášející hovořili o práci Mikrobiologického ústavu, Ústavu pro filosofii a sociologii, Orientálním ústavu a o činnosti Archivu ČSAV, který poskytl útočiště politicky stíhaným a nežádoucím vědeckým pracovníkům z různých oborů.

V bloku referátů věnovaných vývoji vědeckých oborů v první polovině sedmdesátých let byla naznačena situace v české normalizované experimentální biologii, ekologii, etnografii, regionální historiografii, numismatice a muzikologii. V rámci tohoto bloku vystoupil se svým

příspěvkem Petr Šámal, člen Ústavu pro českou literaturu, který přiblížil normalizační situaci v časopise *Česká literatura* srovnáním poměrů z 60. a 70. let. Připomněl postupné zužování publikačních možností politicky nevyhovujících autorů, příliv příspěvků sovětských autorů a ubývání dosavadních kontaktů se zahraničím, což vedlo k útlumu práce na literární teorii a nutilo k přesunu zájmu na méně sledované oblasti, na slovenskou literaturu a na tvorbu pro děti a mládež. Literární vědě se věnovala i Marie Pisková ve svém příspěvku o česko-slovenských vztazích, jak se v sedmdesátých letech projevovaly v časopise *Slovenská literatura*.

Mezi přednášejícími byly i pracovnice Archivu SAV, Alexandra Marčeková a Lýdia Kamencová, které stručně charakterizovaly normalizační období slovenské vědy, a Karol Jerzy Móraski z varšavského Archivu PAN s příspěvkem věnovaným vědeckotechnické spolupráci v česko-polském pohraničí v první polovině sedmdesátých let.

Poslední cyklus referátů byl věnován několika vybraným osobnostem, jejichž práce a životní osudy byly uváděny jako příklad lidí stíhaných z politických důvodů, kteří i přes veškeré nesnáze dále pracovali ve svých oborech a snažili se přispět k vědeckému rozvoji. Přispívající hovořili o Jaromíru Hrbkovi, Janu Patočkově, Josefu Mackovi, Jiřím Hájkovi a Milanu Hüblově. Velmi emotivní byl zejména referát věnovaný Zdeňku Kalistovi, ve kterém Roman Ferstl vyličil těžké životní osudy, které historika postihly v sedmdesátých letech.

Program konference byl velmi bohatý, ale z časových důvodů nebyl přednášejícím věnován dostatečný prostor, takže velká část příspěvků musela být zkrácena a jejich celkové znění bude k dispozici až v písemné podobě v připravovaném sborníku z této konference.

Anna Čermáková